

יחידת תנ"ך לכיתה י"ב
בגרות תשע"ט (2371)

ספר דברים – יחידות חובה:

- הברית
- מות משה
- הארץ הטובה

יחידת הברית – שמע ישראל (1)

פרק ו, ד-ט

פרשת שמע ישראל

ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:
ה וְאֶהְיֶה אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ:
ו וְהָיָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ:
ז וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ:
ח וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיָה לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
ט וּכְתַבְתָּם עַל מַזְזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

פסוק ד' - שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד
רש"י - ה' שהוא אלוהינו **עתה** ולא אלוהי האומות, הוא **עתידי** להיות ה' אחד, שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'" (צפניה ג) ונאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (זכריה יד)

לאיזה זמן מתייחסים המילים "ה' אלוהינו"?

לאיזה זמן מתייחסים המילים "ה' אחד"?

פסוק ה' - ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך (פס' ה')
רש"י - **ואהבת** - עשה דבריו מאהבה, אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה. העושה אצל רבו מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו:
בכל לבבך - בשני יצריך. דבר אחר: בכל לבבך, שלא יהיה לך חלוק על המקום:

ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך:
ובכל מאדך - בכל ממונך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לך נאמר 'ובכל מאדך'.
דבר אחר: ובכל מאדך - בכל מידה ומידה שמודד לך בין במידה טובה בין במידת פורענות.

מהי הדרך הרצויה לעבודת ה', ומדוע?

מה לומדים בכל אחת מהמילים הבאות?

בכל לבבך _____

בכל נפשך _____

בכל מאדך 1. _____

2. _____

פסוקים ו-ט: חינוך הבנים לאהבת ה', הביטוי המעשי לאהבת ה'

ו וְהָיָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לְבָבְךָ:
ז וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ:
ח וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל-יָדְךָ וְהָיָה לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
ט וּכְתַבְתָּם עַל מַזְזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

מהם המצוות השונות המופיעות בפסוקים אלה?

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____
- ה. _____

יחידת הברית – פרשת והיה אם שמוע (2)

פרק יא, יג-כא

פרשת והיה אם שמוע

יג והיה אם-שמע תשמעו אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את-ה' אלהיכם ולעבדו בכל-לבבכם ובכל-נפשכם:
יד ונתתי מטר-ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשך ויצהרה:
טו ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת:
טז השמרו לכם פן-יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם:
יז וחרה אף-ה' בכם ועצר את-השמים ולא-יהיה מטר והאדמה לא תתן את-יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם:
יח ושמעתם את-דברי אלה על-לבבכם ועל-נפשכם וקשרתם אתם לאות על-ידיכם והיו לטוטפת בין עיניכם:
יט ולמדתם אתם את-בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך:
כ וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך:
כא למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על-הארץ:

1. ערוך השוואה בין פרשת שמע לפרשת והיה אם שמוע

שמוע	והיה אם שמוע
מילים	
תכנים	

2. אלו עקרונות נוספים נוכל ללמוד מפרשת "והיה אם שמוע"?

3. מהו המניע לשמירת המצוות בפרשה זו? במה היא שונה מהמניע בפרשת "שמע"?

עיין במקורות הבאים, והעזר בהם כדי להסביר את היחס בין פרשת 'שמע' לפרשת 'והיה אם שמוע':

משנה ברכות, פרק ב, משנה ב:

אמר רבי יהושע בן קרחה: למה קדמה "שמע" ל"והיה אם שמע"?
אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצות.

4. הסבר את המושגים הבאים במילים שלך:

עול מלכות שמים - _____ עול מצות - _____
מה מבין השניים בא מתוך אהבה ומה מתוך יראה? (חשוב: מה מהם קשור לנושא שכר ועונש)

ירושלמי, ברכות פרק ב, הלכה יב

א"ר חנינא כל מה שכתוב בזה כתוב בזה, מעתה לא יקרא אלא אחד.
אמר ר' עילא: הראשון ליחיד והשני לציבור, הראשון לתלמוד והשני למעשה.

5. מהם 2 ההבדלים בין הפרשות? _____

יחידת הברית – ברית עולם (3)

פרק כט, ט-כ

ט אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריתכם כל איש ישראל: י טפכם נשיכם וגרד אשר בקרב מקרב מחטב עציך עד שאב מימיך: יא לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו אשר ה' אלהיך כרת עמך היום: יב למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה-לך לאלהים כאשר דבר-לך וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב: יג ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את-הברית הזאת ואת-האלה הזאת: יד כי את-אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: טו כי-אתם ידעתם את אשר-ישבנו בארץ מצרים ואת אשר-עברנו בקרב הגוים אשר עברתם: טז ותראו את-שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמם: יז פן-יש בכם איש או-אשה או משפחה או-שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלהינו ללכת לעבד את-אלהי הגוים ההם פן-יש בכם שרש פרה ראש ולענה: יח והיה בשמעו את-דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה-לי כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את-הצמאה: יט לא-יאבה ה' סלח לו כי אז יעשן אף-ה' וקנאתו באיש ההוא ורכצה בו כל-האלה הכתובה בספר הזה ומחה ה' את-שמו מתחת השמים: כ והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה:

רש"י

(ט) אתם נצבים - מלמד שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית:
(יד) ואת אשר איננו פה - ואף עם דורות העתידים להיות:
(יז) פן יש בכם - שמא יש בכם: אשר לבבו פנה היום - מלקבל עליו הברית: שרש פרה ראש ולענה - שרש מגדל עשב מר כגידין, שהם מרים, כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם:
(יח) והתברך בלבבו - לשון ברכה, יחשוב בלבו ברכת שלום לעצמו לאמר, לא יבואוני קללות הללו, אך שלום יהיה לי:

1. עיין פסוקים י"ג י"ד. למי מיועדת הברית ואת מי היא כוללת? במה עלולים לטעות?

2. עיין פסוקים י"ז י"ח. מה עלול אדם לחשוב בטעות? ולפי זה את מי כוללת הברית?

קרא את סיכום שתי הטעויות בדברי הרש"ר הירש:

רש"ר הירש (ט-י)

פסוקים ט-י באים לשלול את התפיסה המוטעית, כאילו התחייבות הברית לקיום התורה מוגבלת רק למעמדות ודורות מסוימים או לזמן מסוים. אכן הברית והאלה חלות על כל הזמנים עם ישראל ועל כל הדורות הבאים. **פסוקים טו-כ** באים למנוע את הטעות, כאילו הודעות הברכות והקללות נותנות את דעתן רק לבגידת האומה, ואילו היחיד יכול לכתוב כתב שחרור לעצמו כדי לחיות בניגוד לתורה, ובלבד שהכלל שומר על נאמנותו לה' ותורתו. היה צורך לתת את הדעת לטעות מסוכנת זו לאור דברי פרק כז שנאמרו בפרוס התקופה שכלל העם ייפרד בה לפרטים המתיישבים בארץ כיחידים, ולצורך אותה תקופה הרי הוא מבטא את העריבות ההדדית של כל ישראל להקמת התורה ולקיום מצוותיה.

כיצד הרש"ר הירש מסביר מדוע הטעות השנייה הופכת לרלוונטית דווקא עם הכניסה לארץ?

יחידת הברית – פרשת התשובה (4)

פרק ל'

1. עיין פרק ל, פסוקים א-כ

מהי המילה המנחה בפרשה? _____
באלו 2 נושאים עוסקת הפרשה? _____

רש"י מביא מדרש: "למה נסמכה פרשת אתם ניצבים לקללות? לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים, חוץ ממ"ט שבתורת כוהנים, הוריקו פניהם, ואמרו: מי יוכל לעמוד באלו? התחיל משה לפייסם: 'אתם ניצבים היום', הרבה הכעסותם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו".

איך פרשת התשובה יכולה לעודד את העם? _____

עיין בדברי בעל העקידה, ר' יצחק עראמה

... כאשר ימצאו [בגלות] בעוצם החולשה והתיעוב, אתה מוצא שהוא מקדים התשובה באומרו: "ושבת עד ה' אלוקיך", סמך ליה גאולה באומרו: "ושב ה' אלוקיך את שבותך"; ואחרי גאולה – תשובה, כמו שנאמר: "ואתה תשוב ... ואחר התשובה השנית תוספת טובה – גאולה, במה שאמר: "והותירך ה' בכל מעשה ידך"; ואחרי כן תשובה יותר חזקה, במה שאמר: "כי תשוב ... בכל לבבך ובכל נפשך"...

והכוונה - כי בהיותם שם בחולשתם בארצות אויביהם לא ייעזבו אל הרפיון ואל החולשה עד שיוציאו הפעולות חלושות כפי כוחם... כי חולשת הפעולות על הדרך ההיא תחליש הכוח יותר, וחולשת הכוחות יותר תחליש הפעולות, עד שתאבדו לגמרי. אבל התחזקו בכם בהיותכם בחולשתכם להתחיל התחלת מה, במה שתתעוררו לשוב "אליו" ולשמוע בכולו "ככל אשר אנוכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך"; לפחות תהיה השמיעה ברצון ובאווט נפש עם שהמעשים לא יוכלו להיות שלימים... כי אפילו בהיות עולם על צווארך למשא כבד, ראוי שתשיב אל לבבך אלו הטענות ותתחזק להתחיל בתשובה מעוני, כי הנה אם אתה פותח בחודה של מחט, הנה הוא יפתח לך כפתחו של אולם

מהו היחס בין תשובה לבין גאולה- מה קודם למה? _____
מדוע זה כך? מה הקב"ה רוצה מעם ישראל? _____

2. "המצווה הזאת" – עיין פסוקים יא-יד

עיין בדברי הרמב"ן: "וטעם כי המצוה הזאת - על כל התורה כולה. והנכון... אבל [המצווה הזאת] על התשובה הנזכרת, כי 'והשבות אל לבבך' (בפסוק א) 'ושבת עד ה' אלהיך' (בפסוק ב) מצווה שיצווה אותנו לעשות כן... כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך..."

מהי 'המצווה הזאת' ציין 2 אפשרויות:

אפשרות א' _____ אפשרות ב' _____

מהי הטענה מולה מתמודדת התורה לפי כל אפשרות?

אפשרות א' - _____

אפשרות ב' - _____

3. "ובחרת בחיים" – עיין פסוקים טו-כ

רש"י - את החיים ואת הטוב- זה תלוי בזה, אם תעשה טוב הרי לך חיים. ואם תעשה רע הרי לך המוות. והכתוב מפרש והולך היאך:

מהן שתי האפשרויות המוצבות זו כנגד זו? _____

מהי המילה המנחה, האם המשמעות שלה זהה בכל הופעותיה? _____

מותו של משה

דברים ל"ב, מח-נב + דברים ל"ד, א-יב

עיין בפסוקים: א. פרק ל"ב פסוקים מח-נב - צו ה' למשה

ב. פרק ל"ד פסוקים א-יב - ביצוע הצו, מותו של משה ואבל העם, סיכום דמותו.

עליית משה להר נבו

עמוד על ההבדל בין שני התיאורים. מה מפורט ומה מודגש בכל אחד מן התיאורים

פרק ל"ב, מח-נב - _____

פרק ל"ד, א-ג - _____

בין הציווי לביצוע מופיע ברכות משה לשבטים. מה זה יכול להעיד על אודות משה?

1. רש"י: (א) את כל הארץ - הראה את כל ארץ ישראל בשלותה והמציקין העתידים להיות מציקין לה: עד דן - הראה בני דן עובדים עבודה זרה שנאמר (שופטים יח, ל) ויקימו להם בני דן את הפסל, והראה שמשון שעתיד לצאת ממנו למושיע: (ב) ואת כל נפתלי - הראה ארצו בשלותה וחורבנה, והראה דבורה וברק מקדש נפתלי נלחמים עם סיסרא וחילותיו: ואת ארץ אפרים ומנשה - הראה ארצם בשלותה ובחורבנה והראה יהושע נלחם עם מלכי כנען שבא מאפרים, וגדעון שבא ממנשה נלחם עם מדין ועמלק: ואת כל ארץ יהודה - בשלותה ובחורבנה והראה מלכות בית דוד ונצחונם: עד הים האחרון - ארץ המערב בשלותה ובחורבנה.

דבר אחר אל תקרי הים האחרון אלא היום האחרון, הראה הקדוש ברוך הוא כל המאורעות שעתידין לארע לישראל עד שיחיו המתים:

(ג) ואת הנגב - ארץ הדרום. דבר אחר מערת המכפלה, שנאמר (במדבר יג, כב) ויעלו בנגב ויבא עד חברון: ואת הכנר - הראה שלמה יוצק כלי בית המקדש, שנאמר (מ"א א' ז, מו) בכנר הירדן יצקם המלך במעבה האדמה: (ד) לאמר לזרעך אתננה הראיתך - כדי שתלך ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבע לכם הקדוש ברוך הוא קיימה, וזהו לאמר, לכך הראיתיה לך, אבל גזרה היא מלפני ששמה לא תעבור, שאלולי כך הייתי מקיימך עד שתראה אותם נטועים וקבועים בה ותלך ותגיד להם:

מה רואה משה? פשט - _____

דרש - _____

מהי תכלית הראיה של משה? _____

מה ניתן ללמוד על מנהיגותו ואחריותו של משה? _____

2. רמב"ן: ... והכלל שהראה כל נחלת ישראל, דכתיב (פסוק ד) זאת הארץ אשר נשבעתי וגו'. ולרבותינו בספרי (ברכה שנז) מדרשים במקומות האלה אשר יזכיר בכתוב. וטעם המראה הזאת אשר הראהו, בעבור שהיתה הארץ מלאה כל טוב צבי לכל הארצות, ומאשר היה גלוי לפניו רוב האהבה שהיה משה רבינו אוהב את ישראל שימחו ברבות הטובה בראות עיניו:

מה רואה משה? פשט - _____

דרש - _____

מהי תכלית הראיה של משה? _____

מה ניתן ללמוד על מנהיגותו ואחריותו של משה? _____

מותו של משה

משה אינו זוכה להכנס לארץ אך זוכה לקרבת א-להים גדולה במיוחד: ה' הוא המטפל במותו.

רש"י: (ה) על פי ה' - בנשיקה: (ו) ויקבר אותו - הקדוש ברוך הוא בכבודו.

חזקוני: עד היום הזה שלא יקבר איש אצלו כענין שנעשה בבית אל ושלא ידרשו בו שואלי מתים.

מהו הכינוי המכובד ביותר שזכה לו משה? _____ מי קבר את משה? _____

מדוע לא ידוע מקום קבורתו של משה? _____

(שים לב: מצד אחד נכתב מיקום מדויק (בגיא מול בית פעור) ומצד שני מקום קבורתו לא נודע)

בהשוואה לאהרון עליו נאמר ויבכו כל בני ישראל, על משה נאמר ויבכו בני ישראל - מה ההבדל?

יחידת הארץ הטובה – פרק ג, כג-כט (1)

התוכן:

תחינתו של משה להכנס לארץ הטובה

מה רוצה ומצפה משה לראות- אילו מקומות הוא מצוין, ולמה דווקא מקומות אלו?

מה מראה לו הקב"ה?

מפני מה נתאווה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל?

1. לפי הפשט משה רבינו מבקש להיכנס לארץ בכדי להשלים את המשימה ההיסטורית הגדולה שהייתה מוטלת עליו – כפי שהוציא את ישראל ממצרים כך עליו להכניסם ארצה.

קרא את שני ההסברים הבאים וסכם אותם במילים שלך:

2. גמרא מסכת סוטה י"ד ע"א: דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאווה משה רבנו ליכנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל. אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי."

3. רש"י כ"ה: ההר הטוב הזה - זו ירושלים: והלבנון - זה בית המקדש:

תשובתו של הקב"ה

הקב"ה נעתר לבקשתו של משה בחלקה. משה ביקש: "אעברה נא ואראה", והקב"ה משיב: "עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך...". כלומר מקבל רק את הבקשה לראות את הארץ.

שאלה לסיכום פסוקים אלו

ע"פ מה שלמדנו, מהו הרובד הנוסף של מעלת ארץ ישראל המתגלה מבקשתו של משה? ומדוע רוצה

משה להכנס לארץ?

יחידת הארץ הטובה – פרק ח (2)

תוכן הפרק:

א-ו: תיאור הקשיים במדבר

ז-י: הארץ הטובה

יא-כ: אזהרה משיכחת ניסי ה' שארעו בתקופת המדבר

פסוקים א-ו: מהו הניסיון שבמנו?

הפסוקים נמצאים בתוך מסגרת, בה אנו מצויים לשמור את מצוות התורה
הנימוק לשמירת המצוות היא על מנת _____
הדרך להכין את העם לשמירת המצוות היא _____

מהו הניסיון במן ומהי מטרתו?

רמב"ן: "למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך התשמור מצוותיו אם לא" -
כי היה ניסיון גדול להם שלא ידעו עצה לנפשם ויכנסו במדבר הגדול לא מקום לחם, ואין בידם כלום מן
המן אבל ירד דבר יום ביומו, וחם השמש ונמס (שמות ט"ז כ"א), וירעבו אליו מאד, וכל זה עשו לשמור
מצוות ה' ללכת כאשר יצווה, וה' היה יכול להוליכם כדרך הערים אשר סביבותיהם, אבל הביאם בניסיון
הזה כי ממנו יודע שישמרו מצוותיו לעולם.
אשר לא ידעת ולא ידעו אבותיך, כי לא ידעת במן שתוכלו לחיות בו ימים רבים ולא הגיע אליכם כן
בקבלה מאבותיכם".

לפי הרמב"ן, מהו הניסיון במן ומהי מטרתו?

ספורנו: "וזכרת את כל הדרך, שנתן לך לחם לאכול ובגד ללבוש שלא דרך טבע.
לנסותך, אם תעשה רצונו בהשיגך לחם ושמלה שלא בצער".

לפי הספורנו, מהו הניסיון במן ומהי מטרתו?

שאלה לדיון: מהו הניסיון הקשה יותר, האמונה מתוך מצוקה או האמונה מתוך רווחה?

"למען הודיעך כי לא על-הלחם לבדו יחיה האדם, כי על-כל-מוצא פי-ה' יחיה האדם" (ג').

הניסיון שבמנו קשור בהקניית מידת הביטחון בה': "כי על-כל-מוצא פי-ה' יחיה האדם". במדבר, תקופת
הינקות של עם ישראל, הקב"ה מזין אותם בדרך יום-יומית וקבועה, ומלמד אותם בתהליך ארוך ולא-
קל לתת אמון בכך שהמזון אכן יגיע. נס המן, השגרתו והקבוע, מנוגד לניסים העוצמתיים והחד-
פעמיים כמו קריעת ים-סוף, שבאו לתת מענה לצורך חד פעמי. כוחו הוא דווקא בכך שהוא ניתן לצורך
תמידי יומיומי, לצרכי החיים הבסיסיים.

התורה מזכירה שני ניסים נוספים שליוו את העם במדבר. מהם?

מה עלינו ללמוד מניסים אלו?

פסוקים ז-י: המפגש עם הארץ הטובה

מהי המילה המנחה בפסוקים אלה? כמה פעמים היא מופיעה? _____

ספורנו, פסוק ז': ... וְסֵפֶר חַמְשֵׁת מֵיַיִ הַטּוֹב, וּבְכָל אֶחָד מֵהֶם אָמַר "אֶרֶץ".
הַרְאִשׁוֹן, הוּא אֶרֶץ נְחֹלֵי מַיִם עֵינַת וּתְהַמַּת, לֹא מֵי יְאֹרִים וְאֲגָמִים הָרְעִים,
הַשְּׂבִי הוּא, אֶרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֶרָה. הַצְּרִיכִים לְמָזוֹן.
הַשְּׁלִישִׁי הוּא אֶרֶץ-זֵית שְׁמֵן וְדָבָשׁ. שֶׁהֵם מַעֲדֵנֵי מֶלֶךְ.
הַרְבִּיעִי, אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכָּנָתָהּ תֹאכַל-בָּהּ לֶחֶם. שֶׁיִּמְצְאוּ בָּהּ מְעוֹת בְּזוּל...
הַחֲמִישִׁי הוּא, אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִינָהּ בְּרָזָל. שֶׁבָּהּ נִמְצָא רַבִּי אֲבָנִים קְשׁוֹת וּבְהִירוֹת, יָפוֹת וְטוֹבוֹת לְבָנִין.
תְּחַצֵּב נְחָשֶׁת. נְחוּשָׁה, וְהוּא הַבְּרָזָל הַטּוֹב שֶׁהוּא בְּהִיר וְנָאוֹת לְבָנִין וְכֵלִים.

סכם את הטוב שיש בארץ במילים שלך:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

רמב"ן (י): ואמר ואכלת ושבעת וברכת -
כי תזכור עבודת מצרים ועינוי המדבר, וכאשר תאכל ותשבע בארץ הטובה תברך עליה את השם.
וּבְבוֹתֵינוּ קִבְלוּ שְׁזוֹ מִצּוֹת עֲשֵׂה, וְטַעְמוֹ וְתַבְרַךְ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ...

הרמב"ן מביא שני פירושים לרצף המילים ואכלת ושבעת וברכת -

1. _____
2. _____

פסוקים י"א-י"ח: "השמר לך פן תשכח את ה'..."

בפרשה הקודמת נאמר: "ואכלת ושבעת", ובניגוד, בפרשה הזאת נאמר: _____

איך עברנו מההנאה והשמחה בטוב הארץ אל מצב שזה מוביל לסכנה?

יש תהליך של הידררות שמתוארת ב-4 שלבים:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

התורה מכירה במקום החשוב של הקיום החומרי בחיינו, ואפילו מעודדת אותנו ליהנות ממנו - "ואכלת ושבעת", ליזום ולהתבסס - "ובתים טובים תבנה וישבת". אולם מיד עם תיאור השפע צצה הסכנה שבהתמכרות ובהתקשרות המופרזות אליו. יש לשמר על האיזון הנכון. בדיוק כמו שבמדבר עצמו היה בחומריות שה' נותן ניסיון.

יחידת הארץ הטובה – פרק יא (3)

תוכן הפרק:

פסוקים א-ט: הקדמה – ישראל נכנסים לארץ כהמשך לניסי מצרים
פסוקים י-יב: ארץ ישראל בניגוד לארץ מצרים
פסוקים יג-כא: תיאור העתיד, אזהרה לבאי הארץ

הקדמת ניסי מצרים:

מה משותף לאירועים המוזכרים בפסוקים א - ו? _____
מה ילמד מהם העם? _____
כיצד פסוקים ח' - ט' מתקשרים לתיאורים של פסוקים א' - ו'? _____

השוואה בין ארץ ישראל למצרים:

המילה "ארץ" מופיעה 5 פעמים (וביחד עם פסוקים ח-ט 7 פעמים). לאיזו ארץ הכוונה בכל אזכור?
מהו הניגוד בין הארצות, ומה הוא מלמד על ארץ ישראל? _____
במה מתבטאת ההבנה ש "עיני ה' אלוקיך בה מראשית שנה עד אחרית שנה"? _____

רש"י (י) לא כארץ מצרים הוא -

אלא טובה הימנה. ונאמרה הבטחה זו לישראל ביציאתם ממצרים, שהיו אומרים שמא לא נבוא אל ארץ טובה ויפה כזו.....**והשקית ברגלך** - ארץ מצרים הייתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה וצריך אתה לנדד משנתך ולעמול, והנמוך שותה ולא הגבוה, ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה.
אבל זו (פסוק יא) למטר השמים תשתה מים אתה ישן על מטתך, והקב"ה משקה נמוך וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת: כגן הירק - שאין די לו בגשמים ומשקין אותו ברגל ובכתף:

מצרים	ארץ ישראל	
		עמלו של החקלאי
		יתרונו של הגשם על השקאה מנהר

רמב"ן: ופשוטו של מקרא בדרך האזהרות נאמר,

שאמר להם: ושמתם את כל המצווה וירשתם ארץ זבת חלב ודבש כי ה' יתן מטר ארצכם בעתו והארץ תיתן יבולה, אבל דעו לכם שאינה כארץ מצרים להשקות אותה ברגל מן היאורים ומן האגמים כגן הירק רק היא ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים לא בעניין אחר, וצריכה שידרוש ה' אותה תמיד במטר, כי היא ארץ צמאה מאד וצריכה מטר כל השנה, ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון הנה היא רעה מאד לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה. ויחזור ויפרש כל זה בפרשה השניה (להלן פסוקים יג-יז), כי אם שמוע תשמעו אל מצוותי ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש תמיד, ואם לא תשמעו ועצר את השמים וגו' ואבדתם מהרה ברעב... שלא תוכלו לחיות בה בלא מטר.

כיצד מפרש הרמב"ן ובמה הוא שונה מרש"י?

תיאור העתיד

מה הקשר בין שלוש היחידות: א - ט, י-יב ויג-כא? _____
מהו התהליך המתואר בפסוקים: מה יקרה "אם תשמעו" ומה יקרה אם ח"ו "יפתה לבבכם"? _____

אבן עזרא (יז) ואבדתם מהרה - שיגלו ממנה כאובדים ברעב, אחר שהיתה הארץ טובה, על כן אתם חייבים שתשימו אלה הדברים על לבבכם:

במילים שלך:

שאלת בגרות – שאלת חובה.

שים לב: העתקה של דברי פרשן בלי הסבר לא תיחשב לתשובה.

פרק ראשון – תורה: דברים (40 נקודות)

ענה על שאלה 1 – שאלת חובה, ועל אחת מן השאלות 2-5 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. יחידת "הברית" – פרק ל'

א. עיין בפסוקים י"א-י"ד.

(1) "כי המצנה הזאת אשר אנכי מצוץ היום" (פסוק י"א).

על פי פירוש שלמדת, מהי המצוה שמדובר עליה בפסוק זה?

(2) על פי פסוקים אלה, הסבר לאיזו מחשבה התורה מתנגדת, ומה התורה מדגישה בנוגע למצוה זו.

(8 נקודות)

ב. "ראה נמתי לפניך היום את החיים ואת המות ואת הקץ ואת הקץ" (פסוק ט"ו).

(1) על פי פירוש שלמדת, כתוב מהו "המוב" ומהו "הקץ". בסס את תשובתך על פסוקים ט"ז-י"ח.

(2) על פי פירוש שלמדת, כתוב מה הם "החיים" ומהו "המוות". בסס את תשובתך על פסוקים ט"ז-י"ח.

(7 נקודות)

ג. עיין בדברי רמב"ם שלפניך על מצוות התשובה, וענה על השאלות שאחריהם.

"המצוות והעבירות אינן בידי שמים ולא ברצונו [של ה'] אבל (אלא) ברצון האדם [...] השם יחברך אינו נזר על האדם לעשות רע או טוב. ואחר שהעניין כן – ראוי לאדם להתאונן ולבכות על מה שעשה מן החטאים והעבירות, אחר (מאחר, בגלל) שפשע ברצונו, ואמר: [...] שרפואות זה החולי בידינו. כי כמו שפשענו בבחירתנו – כן לנו (עלינו) לשוב ממעשינו הרעים." (הקדמת רמב"ם למסכת אבות, פרק ח')

(1) מהו העיקרון המשותף לפסוקים ט"ו-י"ט ולדברי רמב"ם?

(2) "שרפואות זה החולי בידינו" – הסבר מהו החולי ומהי הרפואה.

(5 נקודות)